

Vuk'uzenzele

Uitgegee deur die Regering se Kommunikasiediens (GCIS)

Engels/Afrikaans

| Oktober 2017 Uitgawe 1

Suid-Afrika onthou OR Tambo se ryk nalatenskap

"Ons poog om 'n verenigde demokratiese en nie-rassige samelewing te skep. Ons het 'n visie van Suid-Afrika waarin swart en wit as gelykes sal saamleef en werk in toestande van vrede en voorspoed ..." **OR Tambo**.

Ongezwa Mogotsi

Oktober is 'n spesiale maand in Suid-Afrika. Dit is 'n tyd vir Suid-Afrikaners om te besin oor die lewe en tye van wyle Oliver Reginald (OR) Tambo, 'n leier wat steeds wêreldwyd gerespekteer word.

Die jaar 2017 is die eeufeesviering van Tambo se geboorte. Hy het 'n deurslaggewende rol gespeel in die strewe na bevryding vir Suid-Afrika en is een van die stigterslede van ons grondwetlike demokrasie.

Die regering het 2017 verklaar tot: "Die jaar van OR Tambo: die viering van ons bevrydingserfenis". Verskeie geleenthede sal gedurende hierdie maand aangebied word om Tambo se nalatenskap en eeufees te herdenk. Tambo was van 1969 tot 1991 president van die ANC, wat hom die langsdienende president van die party maak. Hy was ook meer as 50 jaar lank 'n politieke aktivis in die ANC.

'n Leier word gebore

Tambo is op 27 Oktober 1917, as Kaizana Tambo, in die Nkantolo-nedersetting in die Oos-Kaap, gebore. Sy

© Tambo Familie-album/
Oliver en Adelaide Tambo-
stigting

landelike opvoeding het hom voorberei om hard te werk en sterk morele standaarde en waardes te handhaaf.

Volgens die Tambo-stigting, is sy naam Kaizana, na Oliver verander nadat 'n onderwyser hom op sy eerste skooldag gevra het om met 'n nuwe Engelse naam skool toe te kom.

"Sy ouers het die naam Oliver gekies. Dit, en talle konfrontasies met sommige van sy eerste onderwysers se streng optrede, het veroorsaak dat hy skool gevrees

het. 'n Toevallige ontmoeting met 'n welsprekende jong man wat 'n lid van die debatsvereniging in 'n ander skool was, het sy houding teenoor onderwys verander en 'n liefde vir besprekings en debat aangevuur," sê die Stigting.

Na skool het Tambo universiteit toe gegaan. Hy het die graad Baccalaureus Scientiae in Wiskunde en Wetenskap aan die Universiteit van Fort Hare behaal. Sy lewe as 'n aktivis het ook hier begin.

In 1942, terwyl hy besig

was met nagraadse studie in Opvoedkunde, is hy uit die universiteit geskors omdat hy aan 'n studentestaking deelgeneem het.

Toe sy alma mater, St Peter's College, van sy skorsing te hore gekom het, het hulle vir hom 'n pos as Wiskunde- en Wetenskap-onderwyser aangebied.

Sy politieke lewe

Tydens sy onderwysloopbaan in Johannesburg, was Tambo

● **Vervolg op bl 2**

NDP, five years on

Page 6

Bicycles benefit Bergville kids

Page 12

ALSO AVAILABLE ON:

@VukuzenzeleNews

f Vuk'uzenzele

Websites: www.gcis.gov.za

www.vukuzenzele.gov.za

E-mail: vukuzenzele@gcis.gov.za

Tel: (+27) 12 473 0405

Free Copy

"Regardless of its location, what makes a good school excellent is leadership. You can find schools in the poorest and most disadvantaged areas achieving success against the odds." OR TAMBO

Life and legacy of
OR TAMBO.
100 YEARS

Early childhood education is important

Noluthando Motswai

Early Childhood Development (ECD) centres are the pillars of education and a good investment for unlocking a child's potential.

This is according to the CEO of the National Development Agency (NDA) Thamo Mzombe.

"Understanding the investment on a child and unlocking the potential at a very early stage is important. As the NDA, we look at ECDs holistically in terms of development of a child from the mind to physical. This is an asset and if well nurtured at an early stage will yield great potential for our country," says Mzombe.

She adds that during the first 1 000 days of a child's life their mind is capable of quickly absorbing important information.

Getting access to quality edu-

cation at this stage is essential in terms of ECD which advocates that children who are exposed to ECD efforts must have access to quality food and an environment which allows potential growth.

"If we get the programmes of the ECDs right we would not suffer in entrepreneurial challenges, producing scientist because the child's potential and resilience is built at this level," said Mzombe.

She adds that in order for children to flourish academically nutrition and a balanced diet are important.

One ECD centre, one food garden

The NDA promotes the idea of "One ECD centre, one food garden." Food gardens provide fresh vegetables to school feeding schemes at community-based ECD facilities, home-based centres and rural communities.

The NDA also provides skills development and education in the benefits of good nutrition.

The NDA focuses mostly on ECDs in rural areas, informal settlements and farm areas where poverty levels are very high and parents have no means or access to structured ECD-based programmes.

Mzombe adds that her organisation focuses on empowering the management of an ECD, particularly in the areas of governance, financial management, fundraising, human resource management, report-writing and how to register with the provincial departments of social development.

"This assists centres to ... comply with the norms and standards of the Department of Social Development," says Mzombe.

ECD centre infrastructure upgrades are also important element to ensure that learning

happens in a safe environment.

Training for ECD Staff

Through the NDA ECD principals, supervisors, practitioners, cooks and governing body members are appropriately trained and skilled to benefit the centre's programmes for young children.

Mzombe says ECD educators are also guided by a curriculum with standards to be achieved.

"Their curriculum covers most of grade R. We have our NPO-capacitated trainers that develop curriculum," concludes Mzombe. **V**

Community members who would like to register their ECDs with the NDA can call 011 018 5500 or email: info@nda.org.za

NEWS IN BRIEF

Deputy President opens Eastern Cape HIV/AIDS Centre

Deputy President Cyril Ramaphosa has officially opened the Vuyo Mbuli Empilisweni HIV/AIDS and Orphans Centre in Ndevana Eastern Cape.

The centre is a community initiative which started operations in 1999 with the help of the late SABC TV presenter Vuyo Mbuli. The centre – whose main focus is on HIV and Aids orphans – also works with caregivers of people who are on antiretroviral therapy and Tuberculosis treatment. The facility has been commissioned by the Department of Health to trace treatment defaulters in the area. **V**

Vervolg van bl 1

'n aktiewe lid van die ANC. Hy het die Jeugliga gestig en in 1944 die eerste nasionale sekretaris van die beweging geword.

Vier jaar later in 1949, word hy president van die Transvaalse ANC-jeugliga en nasionale vise-president van die organisasie. Hy is later saam met Walter Sisulu tot die Nasionale Uitvoerende Komitee van die ANC verkies.

In 1951 het Tambo die eerste swart regsvennootskap saam met sy boesemvriend, voormalige President Nelson Mandela, gestig.

Tambo het die ANC deur sy donkerste dae gelei en het die organisasie se langsdienende leier geword op plekke soos Londen en Zambië, waar die party bedryf is totdat die Suid-Afrikaanse regering

die verbod op die organisasie in 1990 opgehef het.

Tydens sy verblyf in die buiteland het hy 'n deurslaggewende rol in die stigting van ANC-missies wêreldwyd gespeel. Teen 1990 het hy so veel as 27 lande besoek.

Hy het steun vir die ANC gewerf en het die organisasie se beeld tot een van groot prestige verhef.

In 1990 het Tambo en sy gesin ná 30 jaar in ballingskap teruggekeer.

Hy het die eerste ANC-vergadering in Suid-Afrika sedert die ontbanning van die organisasie, toegesprek. Hier het hy die ANC-leierskap aan Nelson Mandela oorhandig, terwyl hy tot Nasionale Voorsitter van die organisasie verkies is.

Op 24 April 1993 sterf Tambo ná 'n beroerte. **V**

Bykomende teks: www.tambofoundation.org.za

Vereer 'n visionêre leier

'n Reeks bewusmakingsprogramme, insluitend opvoedkundige en feestelike aktiwiteite, sal in die opbou tot 27 Oktober 2017 regdeur die land gehou word. Daarna sal verskeie erfenisprojekte aan Mbizana in die Oos-Kaap oorhandig word, wat tot voordeel van dié plaaslike gemeenskap sal strek.

Oliver Tambo – 'n Tydlyn

- **27 Oktober 1917**
Oliver Tambo se verjaarsdag.
- **2 April 1944**
Oliver Tambo, saam met William Nkomo, AP Mda, Walter Sisulu en Nelson Mandela, stig die ANC-Jeugliga.
- **1 September 1944**
Oliver Tambo word tot ANC-sekretaris verkies.
- **24 Julie 1951**
Oliver Tambo kwalifiseer as 'n prokureur.
- **5 Desember 1956**
Tambo word in hegtenis geneem, van hoogverraad aangekla en deur die apartheidsregering gevange gehou.
- **20 Desember 1956**
Tambo word gedurende die hoogverraadverhoor op borgtog vrygelaat.
- **22 Desember 1956**
Oliver Tambo trou met Adelaide.
- **27 Maart 1960**
Tambo gaan in ballingskap.
- **1 Mei 1960**
Tambo kom in Denemarke aan nadat hy deur die Deense Eerste Minister genooi is om die land te besoek.
- **10 Oktober 1960**
Tambo se eerste besoek aan New York.
- **10 Mei 1963**
Tambo lei 'n ANC-afvaardiging na Etiopië vir die stigting van die Organisasie vir Afrika Eenheid.
- **10 Oktober 1963**
Tambo spreek die Spesiale Politieke Komitee van die Verenigde Nasies se Algemene Vergadering toe, waar hy voorspraak maak vir die vryheid van alle Suid-Afrikaners.
- **25 April 1969**
Tambo kondig sy bedanking uit die ANC aan tydens die Morogor-konferensie ná persoonlike aanvalle op hom, maar hy word oorreed om terug te keer.
- **20 Mei 1983**
Tambo gee magtiging vir die Kerkstraat-bomaanval in Pretoria.
- **8 Januarie 1985**
Tambo doen 'n beroep op die mense van Suid-Afrika om die land "onregeerbaar te maak".
- **14 Desember 1990**
Die Tambo-gesin keer terug uit ballingskap.
- **23 April 1993**
Oliver Tambo sterf.

Bron: www.tambofoundation.org

government communications

Department: Government Communication and Information System
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

Tel: (+27) 12 473 0089 E-mail: vukuzenzele@gcis.gov.za
Address: Private Bag X745, Pretoria, 0001

Head of Editorial and Production
Tasneem Carrim | tasneem@gcis.gov.za

Managing Editor
Irene Naidoo | irene@gcis.gov.za

News Editor | Ongezwa Mogotsi

Writers
Noluthando Motswai

Senior Designer
Tendai Gonese

Translators
Normqibelo Motha
Boitumelo Phalatse
Phakamani Dadlana

Vuk'uzenzele
is published by Government Communications (GCIS)

Printed by: **paarlcoldset**

All rights reserved. Reproduction of the newspaper in whole or in part without written permission is strictly prohibited.

Distributed by: **ON THE DOT**

Sorgsentrums bied vertroosting aan slagoffers van verkragting

SUID-AFRIKA se netwerk van sentrums waar slagoffers van seksuele aanranding en geweld bygestaan word, geniet wye aansien.

Vertroosting. Dit is presies wat slagoffers van huishoudelike geweld en verkragting nodig het, en dit is wat Thuthuzela-sorgsentrums regdeur die land vir hulle bied.

Thuthuzela is 'n isiXhosa woord wat "troos" beteken, en die sentrums is eenstopfasiliteite wat as deel van die land se teenverkragtingstrategie gestig word. Die doel is om sekondêre viktimisering van vroue en kinders te verminder deur die slagoffers met sorg, respek en waardigheid te behandel.

Die Nasionale Vervolgingsgesag (NVG) bestuur die Thuthuzela-projek as deel van die Seksuele Misdrywe- en Gemeenskapsake-eenheid. 'n Verdere doel is om vonnisopleggingsyfers te verbeter.

Die sentrums word in openbare hospitale bedryf en is gewoonlik naby howe vir seksuele misdrywe geleë, met toegang tot bekwame aanklaers en landdroste, maatskaplike werkers, NRO's en polisie om te verseker dat slagoffers berading ontvang en die beste verteenwoordiging in die hof kry. Daar is meer as 50 sentrums landwyd.

"Thuthuzela se geïntegreer-

de benadering tot verkrachtingsorg is een van respek, vertroosting en waardigheid, en om geregtigheid te verseker vir kinders, vroue en mans wat slagoffers van seksuele geweld is," berig die Verenigde Nasies se Kinderfonds (Unicef).

Thuthuzela-sorgsentrums bied die volgende dienste aan slagoffers:

- 'n Stil, privaat ruimte waar 'n verpleegster en dokter beskikbaar is om 'n mediese ondersoek te doen nadat 'n toestemmingsvorm onderteken is.
- Bloed word getrek en DNA-toetse gedoen.

- Slagoffers kry die geleentheid om te bad of te stort en skoon klere aan te trek.
- 'n Ondersoekbeampte kry 'n verklaring van die slagoffer.
- 'n Verpleegkundige bied berading en opvolgbesoeke, asook behandeling of medikasie vir seksueel oordraagbare infeksies of MIV.
- Die slagoffer kry medikasie en word teruggeneem na sy of haar huis of na 'n plek van veiligheid, indien nodig.
- Konsultasies met 'n spesialis aanklaer en hofvoorbereiding deur 'n beampte wat slagoffers bystaan.
- 'n Verduideliking deur 'n

saakbestuurder van hoe die verhoor vorder.

Daar is meer as 40 howe vir seksuele misdrywe in die land, wat veral daarop gerig is om die slagoffers met deernis te behandel terwyl hul sake verwerk word.

Elkeen het 'n spesiale hofsaal, 'n afsonderlike wagkamer vir volwasse- sowel as kinderslagoffers en 'n spesiale getuieniskamer met CCTV-toerusting om te verseker dat die slagoffers nie hul aanvallers van aangesig tot aangesig hoef te sien nie.

"Hulle is 'n kritieke deel van Suid-Afrika se verkragting-

strategie, wat daarop gemik is om sekondêre trauma vir die slagoffer te verhoed, die aantal vonnisopleggings te verhoog en die tyd wat dit neem om sake af te handel te verminder," sê adv. Thoko Majokweni, Direkteur van die Eenheid vir Seksuele Misdrywe en Gemeenskapsake by die NVG.

Volgens Unicef het die Thuthuzela-model die proses van aanmelding en vervolging in verkrachtingsake en ander seksuele misdrywe verbeter en sekondêre trauma verminder.

Unicef berig dat Advokaat Majokweni gesê het, "die kern van die Thuthuzela-benadering se sukses is die professionele mediese en wetlike koppelvlak en 'n hoë mate van samewerking tussen slagoffer en diensverskaffers, vanaf aanmelding tot die ondersoek van die misdaad en vervolging van die oortreder, wat eindelijk tot vonnisoplegging lei." **V**

Vir meer inligting oor Thuthuzela-sorgsentrums, skakel die NVG by: 012 845 6000.

Imbokodo Iyazenzela

Hlengiwe Ngobese

A mentorship programme run by Ithala Development Finance Corporation is helping women in rural and township areas realise their dreams of becoming entrepreneurs.

The programme is designed to help micro-level Small, Medium and Micro Enterprises (SMMEs) grow and sustain their businesses.

The initiative is part of phase three of Ithala's Imbokodo Iyazenzela programme, which is a pillar of support to women entrepreneurs in KwaZulu-Natal

(KZN) who require access to finance and resources to grow their enterprises.

Imbokodo Iyazenzela was launched in 2015 and has reached over 3 000 women in 16 towns across KZN to date.

Cutting Edge Business Solutions is formally and regularly mentoring and coaching the top 20 participants in the 2017 programme to help them improve their businesses and make them sustainable. The mentors' role is to help maximise mentees' business revenues by providing them with effective marketing ideas and financial literacy lessons, improving their administrative skills and

helping them to be compliant with the legal requirements for running a business.

"After traversing KZN to identify the bottlenecks preventing aspiring business women from reaching their full potential in phase one of Imbokodo and thereafter putting them in touch with our esteemed partners to overcome their challenges in phase two, the finalists have experienced tangible business growth," said Sitandiwe Dimba, Ithala's Corporate Social Investment Coordinator.

The four broad categories of hindrances identified during the outreach were access to

markets, finance, business support, and marketing and sales.

"Imbokodo Iyazenzela was launched in 2015 and has reached over 3 000 women in 16 towns across KZN to date."

Mbali Shinga (44) owner of Ubuhle Bozalo Trading says she has benefited from the programme.

"My mentor, Zandile Nkala, helped immensely to brand and market my business. I

have taken it upon myself to start mentoring members of my community, especially the youth, by conducting 'entrepreneurship talks' to motivate them to start their own businesses," she said.

Thulani Mazibuko, the managing director of Cutting Edge Business Solutions, said Shinga, has stood out as a mentee and shown significant progress through the mentorship programme.

"Shinga's business currently employs 29 people in permanent positions. Her company has its own logo, letterhead and a website that will soon be accessible." **V**